బ్రతకనివ్వండి

ఎవరి గురించో యెందుకు ? నా గురించి నేనే వ్రాసుకుంటాను.

ఎవడి గురించి వాడే వ్రాసుకోడంలో గల యిబ్బంది మరొహడి గురించి వ్రాయడంలో వుండదు. ఎదటివాడి గొప్పతనాన్ని ఎత్తి చూపుతే కాబోసనుకోవచ్చు. తన గొప్పతనం గురించి ఏ కొంచెం వ్రాసుకున్నా అతిశయోక్తి అనేస్తారు. కనక తన గురించి తనే వ్రాసుకోడం ప్రారంభిస్తే తగిన జాగ్రత్త తీసుకోడం చాలా అవసరం. ఈ అవసరాన్ని తూ. చ. తప్పకుండా పాటించేను.

కథావస్తువు సర్వ సాధారణమైనది. ఈ వస్తువు గురించి 'మంచి కథలూ,' 'మంచి'గా వ్రాయలేని కథలూ యింతకుమునుపే వచ్చి వుండొచ్చు. ఈ కథాంతం నన్నాకర్షించకపోతే ఈ కథ వ్రాసివుండే వాడిని కాదు. పైగా యిది నా కథ !

ఆఫీసనబడే నాలుగ్గోడల మధ్య కొందరదృష్టవంతులూ, మరి కొందరు దురదృష్టవంతులూ వాళ్ళవాళ్ళ తలలొంచుకుని పనిచేయడమనేది కొత్త విషయం కాదు. కాబట్టి ఆఫీసు వాతావరణాన్ని రెండు

1965, మార్చి - భారతి

రకాలుగా భాగించవచ్చు. మొదటి కొందరికి స్వర్గంగానూ, రెండో కొందరికి నరకంగానూ మారుతుంటుంది. రెండోదాని గురించి లోగడెప్పుడో వ్రాసియుండటం చాత ఈ కథ నిప్పుడు తప్పనిసరిగా మొదటి రకానికి అంకితం చేస్తున్నాను. మీదు మిక్కిలి ఈ వస్తువూ దానికి సంబంధించిందేను.

కాలేజీ వదిలి (దాని గురించీ కొన్ని కథలు వ్రాయడం జరిగింది) నాలుగేళ్ళు పూర్తయ్యాయి. అప్పట్లో నాకో సరదా వుండేది. క్లాసు జరుగుతున్నప్పుడు వెనక బెంచీలో కూర్చుని 'పారిస్' గురించి కలలు కనే కుర్రాళ్ళల్లో నే నొకడ్ని. ఇతర దేశాల్లో కాలం గడిపే జాతకుల అదృష్టాన్ని అభినందించే వాళ్ళల్లో నేను మొదటివాడిని. బందరనబడే కేవలం తెలుగు పట్టణంలో కూర్చుని ఆ యూదేశాల వాతావరణం.ఆచార వ్యవహారాల గురించి ఆలోచనలు చేస్తూ, దానిద్వారా లభ్యమయ్యే మహత్తరానందాన్ని సంపాయించుకున్న కలల మనిషిని.

ఆ రోజుల్లో టెక్నిలర్‌లో కల లొస్తుండేవి. సరదాగా వున్నప్పుడు నా చుట్టూ చేరిన నా మిత్రులకి మనసు విప్పుకుని నా కలల గురించి చెప్తూండేవాడిని. వింటూన్న కాస్సేపూ శ్రద్ధగా విని.వెళ్ళిపోతూ భుజం చరిచి అనేవారు-'వొరేయ్ రావూ ! నువ్వు కథలు రాసే ప్రమా దానికి దిగజారిపోగలవు సుమా' అని.

నా కలల్నే కథలుగా వ్రాయనీండి. లేదూ అనుభవాలనే వ్రాయనీండి. నా మిత్రులన్న మాటల్ని నిజంచేసి ఈ కలల మనిషి కథల మనిషిగా మారిపోయేడు. ఇప్పటికీ పై నుదహరించిన 'అవస్థ' నుంచి దూరంకాలేదు. పైగా స్థాయిని పెంచుకున్నాడు గూడాను.

నా కిష్టమైన ప్రపంచాన్ని తప్పనిసరిగా వదులుకుని రోజుకి

యిన్ని గంటలని చెప్పి ఆఫీసనబడే జైల్లో ఎలా బ్రతికేది ? ఉద్యోగంలో కాలుపెట్టిన మరుక్షణం కలిగిన ఈ రకమైన ప్రశ్నకి అనుభవం కొంచెం లేటుగా జవాబు చెప్పింది. ఆఫీసు తలుపులు తెరుచుకుంటాయి. మళ్ళా అయిదున్నరకి మూసుకుంటాయనేది అనుభవం నేర్పిన సిద్ధాంతం. ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారం ఒక్క నిమిషం ముందుగానీ మరో క్షణం వెనగ్గానీ కాలాన్ని ఖర్చు చేయలేదు.

విదేశాల్లో గడపాలనే పగటి కల దుమ్ముకొట్టుకు పోయిందేనాని తలుచుకుని కుమిలిపోయేంత చాతకాని మనిషిని కాను. దాని ఫలితంగా ఏర్పడిన 'కసి'ని నన్ను పోషిస్తున్న ఉద్యోగమ్మీద రుద్దేంత తెలివి తక్కువవాడినీ కాను.

నవోత్సాహాన్నీ, రంగుల లోకాల్నీ చూపించే కథారంగం నన్ను దూరం చేసుకోదు. నేను దూరం కాలేను. ఈ స్థితిలో రోజుకున్న ఇరవై నాలుగ్గంటల్లో ఆరు గంటలు మరో వ్యాపకాన్ని నెత్తినెట్టుకు పూజించడం పెద్ద శిక్ష ! ఒప్పుకుంటాను. కానీ అలా అని చెప్పి నా శ్రమకి ప్రతిఫలమిస్తో, నా కృషిపట్ల నమ్మకం పెట్టుకున్న ఉద్యోగానికి అన్యాయం చేయడం నా ధర్మంకాదు.

శ్రద్ధగా రాసే కథకీ,నడుంవంచి చేసే ఉద్యోగానికీ తోటి మనిషి మెచ్చుకోకున్నా మెచ్చుకున్నా లోపలున్న ఆత్మారాముడు తృప్తిపడి సర్టిఫికేటిస్తే అంతకన్నా మించిన ఆనందం మరెక్కడుంటుందనేది నా అభిప్రాయం. అందుచేత ఆఫీసుకి కేటాయించిన కాలాన్ని తూ. చ. తప్పకుండా పాటించడం జరుగుతోంది. దేవు దొచ్చేది. ఆ కాలాన్ని వృధాచేయడం నా కిష్టంలేదు.

అయిదున్నరకి సరిగ్గా బైటికొస్తాను. అడుగు బైట పెట్టంగానే కళ్ళెంలేని ఆలోచనల గుర్రం నాకోసం సిద్ధంగా వుంటుంది. రోజులో

మిగిలిన కాలమంతా దానిమీదనే స్వారీ చేస్తాను. దేవు డొచ్చేది. ఆ గుర్రం మరి దిగను.

ఆఫీసులో రాజకీయాలు చోటు చేసుకోవచ్చు. ఒకళ్ళంటే మరొకళ్ళకి వల్లమాలిన విరోధం గావచ్చు. పైవాళ్ళ అభిమానంకొరకు వెకిలి వేషాలు పెచ్చెరిగిపోవచ్చు. వీటన్నిటికీ నేను అతీతుడిని. నా లోకం వొక్క ఆఫీసేకాదు. నా కర్తవ్యం, నా క్షేమం, నా భవిష్యత్తు వగైరాలు కేవలం ఆఫీసుకే అంకితం కాదు. నేను మరికొంచెం వేరాయి మనిషిని. ఎక్కువగా ఇతర రంగానికి సంబంధించినవాడిని. నాకున్న వోపిక మొత్తాన్నీ ఆఫీసుకే ధారపోస్తే నాగతేంగాను ? నా కలలేంగాను ?

ఇదీ గుమాస్తాగా, కథకుడిగా నాటూకీ పరిచయం.

ఉద్యోగంలో చేరిన కొత్త రోజులు కొంచెం దడగా గడిచేయి. నా మనసు నర్థంచేసుకుని నాకో స్థాన మివ్వగలదా ఈ బృందమని భయ పడ్డాను. కానీ అదృష్టవశాత్తూ నే ననుకున్నంత నరకం కాలేదు మా ఆఫీసు. అన్ని రకాలవాళ్ళూ వున్నా ఎవరి పరిధుల్లో వాళ్ళున్నారు గనుక నాకు రక్షణ కలిగింది.

నా సీటు గురించిగూడా కొంచెం చెప్తాను. లక్షల్లో తూగుతున్న మనిషికి వందలు సంపాయించే మరో మనిషితో తలమునిగేంత పనుం టుందని తెలిసిన మరుక్షణం నేనెంతో ఆశ్చర్యపోయేను. మనుషుల్నే కొనగల తాహతు వాళ్ళది. కేవలం 'సర్వీసు' నాది. చిత్రం. అందు చేతనే అంటారు. సృష్టిలో పనికిరాని చవట వస్తువు ఒక్కటీలేదని. కవిత్వానికి అదే సూత్రం. ఉపయోగించగల నేర్పుండాలేగానీ అగ్గిపుల్లా, సబ్బుబిళ్ళా, కుక్కపిల్లా మొదలైనవేవీ నిషేధాలు కావుట.

రోజూ వచ్చే పోయేవారితో మా ఆఫీసు రద్దీగా వుంటుంది. వొచ్చేవాళ్ళల్లో ఎక్కువభాగం నా కోసమే. మర్యాదగా మాటాడినంత

కాలమూ మర్యాదగానే నడిచి, శృతిమించిన మరుక్షణం తగ్గ సమాధాన మివ్వడం అలవాటు నాకు. కుర్రవాడినీ, వేడి నెత్తురు కలవాడినీ, పైపెచ్చు కథలు వ్రాస్తున్నవాడినీ గనక నరనరాన్న ఈ గుణం బాగా పనిచేస్తోంది. సంగతి తెలుసుకొని మరీ నాతో వ్యవహరించే వారు వచ్చే 'లక్షల మనుషులు.'

ఆఫీసు పరంగా ఆ సీటుకున్న గౌరవం నాకు దక్కింది. దానికి తోడు ఆఫీసరు మనసున్న మనిషి.నావెనుక కొండంత అండగా నించునే వారు.

చాలా నెలలు గడిచేయి. చాలా అనుభవాలు గడించేను. చాలా మంది చేత 'మంచి' అనిపించుకున్నాను. ఫైళ్ళు సీట్లో పెరిగిపోవడం యిష్టంలేదు. ప్రతి కాగితం వెంటనే కదలడం సరదా. ఆఫీసులో పెరి గిన పాపం బయట నా మనసుని తినేస్తే, నా గుర్రపుస్వారీ ఏంగాను ?

ఈ చేతులు లక్షలు వ్రాసి లక్షాధికారుల అవసరాలకి సాయ పడ్డాయి. ఈ చేతులు వాళ్ళందరిచేతా మన్ననలు పొందేయి. అంతేగాని, ఈ చేతులకి సంకెళ్ళు వేసుకోవడం తెలీదు. ఈ చేతులు మరొకాళ్ళ చెప్పుచేతల్లో నలిగిపోడం తెలీదు. ఆ పరిస్థితి కలుగుతే వేడినెత్తురు చల్ల బడి గుండె ఆగుతుంది. లక్ష లిస్తున్నప్పుడు అదే కారణంగా 'ఆశ'చెంద డం సాంప్రదాయమైతే. ఆ సాంప్రదాయాన్ని అసహ్యించుకోడం నా గుణం.లక్షల్ని నా సంస్థ యిస్తున్నది. అలా యిచ్చేందుకు నాలాటి మర మనుషుల్ని ఏర్పాటుచేసుకున్నది. మరలు పనిచేస్తాయి. సంస్థ ప్రతిఫల మిస్తుంది. మరలకీ సంస్థకీ మధ్య లక్షల మనుషుల్తో ప్రమేయంలేదు. ఆ అవకాశాన్ని మర స్వయంగా యిస్తే ఆ మర చెడిపోయిందనే చెప్పాలి. దాన్ని సంస్థ అనబడే యంత్రంనుంచి తొలగించాలనే అనాలి.

అందుచేత నేను లక్షల మనుషుల దగ్గర 'ఆశ' చూపించేవాడిని

కాదు. వాళ్ళు వస్తే పలుకరించేవాడిని. చాతనైతే వాళ్ళకొక్కవల్సిన పని చేసేవాడిని. లేదూ ఖచ్చితంగా వాయిదా వేసేవాడిని.

— తన గురించి తనే వ్రాసుకోడంలో గల యిబ్బందిని గమనించి. కావల్సిన జాగ్రత్త తీసుకున్న మీదట తయారైన ఉపోద్ఘాతంపై నుదహరించాను. అది మేకుల్తో బిగించి మరీ వ్రాసింది.

అయిదున్నర తర్వాత నాకున్న వ్యాపకం ముందే మనవిచేశాను. దానికి సంబంధించిన మనుషులు కొందరు ఒక చిన్న సమావేశం లాటిది ఏర్పాటు చేయడం మూలంగా; వోనాడు, అక్కడికి వెళ్ళడం జరిగింది. ఆ సమావేశంలో నాకు పరిచయమైన కుర్రాకి పేరు రాజు. అతనికి కథలు చదవడం చాలా యిష్టంట. కాలం కలిసివస్తే అతనూ మాలాగా తయారవ్వాలని ఉద్దేశంట. అతనిది తణుకుట. తెలిసిన మిత్రుడెవరో మా సమావేశం గురించి చెప్పగా విని వచ్చాట్ట.

సమావేశం ముగిసిన తర్వాత అతను నాతోపాటు మా రూముకి వచ్చేడు. నా కథల గురించి చాలా సేపు మాట్లాడేడు. మా హోటల్లోనే భోజనం చేశాం. 'హెలియన్స్' సినీమా గూడా చూసినట్టు జ్ఞాపకం. అతనేదో లాడ్జింగ్‌లో గది తీసుకోడం మూలంగా అత వెళ్ళిపోయేడు. ఆ రాత్రి అలా గడిచింది.

ఆ మర్నాడు అతను మా ఆఫీసుకి, నా సీటుకి వచ్చినప్పుడు నేనెంత ఆశ్చర్యపోయేనో అతనంత కలవరపాటు చెందేడు. అతనొచ్చిన పని టూకీగా చెప్పేడు. ఆ పని నిన్ననే చేసినట్టు చెప్పగా విని మెరిసే కళ్ళతో తన కృతజ్ఞతలు చెప్పుకున్నాడు. రాజూ వాళ్ళ నాన్నగారు పేరొందిన పెద్ద కాంట్రాక్టరు. ఆంధ్రలో ఆయనకి మంచి పేరున్నది. ఆయనకి మా సంస్థ చాలా డబ్బు యిచ్చింది. ఇస్తూనే వుంది. అందు నిమిత్తం అవసరమైనప్పుడల్లా తండ్రి తరపున రాజూనే వస్తూంటాట్ట.

రాజుతో ఆనాటి నా పరిచయం యింత థ్రిల్‌గా జరిగింది. తర్వాత చాలాసార్లు వచ్చేడు. వచ్చిన ప్రతిసారీ కేవలం నేటి కథలూ, వాటి కథకులూ గురించి మాట్లాడేవాడు. అప్పుడప్పుడూ తనవెంట అతను వ్రాసిన కథలూ తీసుకొచ్చేవాడు.

ఇదీ రాజు....నా సీటుతో పనున్న పెద్దమనుషులందర్లోనూ రాజు మీదనే నాకు అమితమైన అభిమానం. కారణం ప్రత్యేకించి వ్రాయక్కర్లే దనుకుంటాను.

వోనాటి సాయంత్రం ఏమీ తోచని వేళ అద్దెగదిలో కూర్చున్నాను. సమయానికి రూమ్మేటూ లేడు. చీకటి పడేంతవరకూ తలా తోకాలేని ఆలోచనల్తో కుస్తీ పట్టేను. ఏడింటికాబోలు భగవద్గీత తీసి చదవడం ప్రారంభించేను. రూము ముందు రిక్షా ఆగిన చప్పుడైతే అటు వేపు చూసేను. రాజు వొచ్చేడు.

రాజులో ఒక ప్రత్యేకత వుంది. అతనెప్పుడూ నవ్వుతూంటాడు. అంత అందమైన మనిషి మరింత అందంగా నవ్వుతే జెలసీలాటి ఆనందం నాకు. అతనిమల్లె నవ్వాలని, నవ్వి అద్దంలో చూసుకుని ఆ ప్రయత్నాన్ని విరమించిన ఘడియ నాకు బాగా జ్ఞాపకం.

"ఏమిటండి, బాబోయ్ ! భగవద్గీత చదివేస్తున్నారు" అన్నాడు.

"రండి. రండి ఏం తోచక బోరుకొట్టి చస్తున్నాను. సమయానికి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మలా వొచ్చేరు."

అతను నా ట్రంకుపెట్టెమీద కూర్చుని కాలుమీద కాలు వేసుకుని కళ్ళల్లో ఆశ్చర్యాన్ని నింపుకుని మరీ అడిగేడు—

"తోచకపోవడమా ? మీకా ? నన్ను నమ్మమనే ?"

"నమ్మలేరా ?"

"వూహూం. చస్తే నమ్మలేను." ఆడపిల్లలా కులుకుతూ అన్నాడు.

"పోనీలేండీ." భగవద్గీత అల్మారులో పెట్టి సిగరెట్టు పేకెట్టు విప్పేను. నేనోటి ముట్టించుకుని అతని కో సిగరెట్టు యివ్వబోయాను.

"వొద్దండి. మాని రెండురోజు లైంది."

ఆశ్చర్యపోయాను.

"మాని రెండురోజులైందా ? మీరా ? నన్ను నమ్మమనే ?" అతన్ని అనుకరిస్తో అన్నాను.

"నమ్మలేరా ?" నన్నతను బాగా అనుకరించేడు.

ఆడపిల్లలా కులుకుతూ 'వూహూ....చస్తే నమ్మలేను' అని అందా మనుకున్నాను గానీ చాతకాదని గ్రహించి వూరుకున్నాను.

"మా నాన్నగారికీ నాకూ మొన్నమధ్య పెద్ద యుద్ధం జరిగింది."

అతనన్న ఆ మాటని తేలిగ్గా తీసుకోడం నా తప్పుకాదు. సిగరెట్లు గురించి యిలాంటి యుద్ధాలు చాలా విన్నాను గనుక నే నది పట్టించుకోలేదు. కానీ ఆ యుద్ధం సిగరెట్ల గురించి కాదని అతనే చెప్పాడు.

"ఈ పెద్దవాళ్ళ పట్టుదలలు మరీ అసహ్యంగా ఉంటాయండి. మన మనసులు అర్థంచేసుకోలేరు. వాళ్ళ మాట వాళ్ళదేగానీ మన మాట వినిపించుకోరు. అవునాండి ?"

"కావచ్చు."

"నాకూ హృదయముంది గనక ప్రేమించాను. వాళ్ళు స్థితిపరులు కాకపోవచ్చు. అంతమాత్రంచేత ఆ పిల్ల నాకు దూరం కావల్సిందేనా?"

ఎంతకీ అంతస్థూ, కులం ఈ రెంటినీ ముఖ్య కారణాలుగా తీసుకుని కుమిలిపోయే భగ్నప్రేమికుల అవస్థ రాను రాను బోరుకొట్టేస్తుంది. వెరైటీ కోసరమైనా మరో అందమైన డిస్క్వాలిఫికేషను వినిపించడంలేదు. గనక రాజా చెప్పే ప్రేమాయణం పట్ల ఆసక్తి తగ్గడం తప్పనిసరి. ఇది గమనించేడు కాబోలు వాళ్ళ వ్యాపారం గురించి మాట్లాడాడు. ప్రస్తుతం వాళ్ళు కొంచెం కష్టాల్లో ఉన్నార్ట.

లక్షాధికారుల కష్టాలు నాకు తెలీవు. కానీ అతను చెప్తూన్న వాళ్ళ కష్టాలు వింటూంటే నిజాని కవి బలమైనవేనా అని అనుమానం కలిగింది.

దీన్లోనూ నా ఆసక్తి ప్రదర్శించకపోడంతో కథల్లోకి సంభాషణ మార్చాడు.ఆ సంభాషణ ఎనిమిదిన్నర వరకూ నిరాటంకంగా సాగింది. రాజు ప్రేమాయణంగానీ, వాళ్ళ నాన్నగారి కష్టాలుగానీ ఈ చర్చముందు నిలవవు. దీన్లోవున్న రక్తి చెప్పినంత మాత్రాన అర్థమయ్యేది కాదు. నిమిషాలు, గంటలు, రోజులూ గడిచిపోతున్నా 'విషయం' తరగనిది. క్షణక్షణానికీ రంగుమార్చుకుని నిత్యనూతనంగా కనుపించే మహత్తరమైనటువంటిదీని.

ఆ రాత్రి భోజనం చేస్తున్నా, సినిమా చూస్తున్నా మా కథల కబుర్లు తగ్గలేదు. మళ్ళా రూముకొచ్చి నడుం వంచేమన్న మాటేగానీ కంటికి నిద్ర రానూలేదు.

ఆ ఉదయం కొంచెం ఆలస్యంగా నిద్రలేచాము. ఆఫీసుకి వేళవడంమూలంగా గబగబా తయారయ్యాను. ఇద్దరం హోటల్లో కూర్చుని కాఫీ తాగుతున్నవేళ పదిగంటలైంది.

కాఫీ ముగించి బయటకొచ్చి రిక్షా ఎక్కుతూ అతనన్నాడు:

"నాకు వేళవుతుంది. నే నుంటాను. మళ్ళా ఎప్పుడైనా కలుసుకుందాంలేండి."

అతన్తో కరచలనం చేసేందుకు చేయిముందుకు చాపేను. కరచలనం ముగిసింది. అతనిరిక్షా కదిలింది. నా గుప్పెట్లో ఓ కొత్త అనుభవం భయంకరంగా దాక్కునుంది.

ఈ కథకిదే కథాపొస్తును!

భయం వేస్తోంది. రోడ్డుమీద నడుస్తున్న జనం నన్ను తీక్ష

ణంగా చూస్తున్నట్టు అనుమానం కలిగింది. చేతులు వొణుకుతున్నాయి. గుండెల్లో ఓ మూల దడగా వుంది. భూమిమీద నించునే వోపిక తక్కువవుతోంది.

నేను నమ్మినమనిషి, నన్ను అభిమానించేమనిషి. మనసుకినచ్చి స్నేహితం నటించి ఇంత ద్రోహం తలపెట్టేందుకు అతని ఆత్మక్షోభించలేదాని, ఆ కాసేపట్లో కొన్నివందల తడవు లనుకున్నాను.

రాజూనా యింత పనిచేస్త ?

గుప్పెట విప్పడానికి భయంగా వుంది. నా చేతిలో దాక్కున్న దయ్యాన్ని చూడటానికి గట్సులేవు. గుప్పెటని జేబులో దాచేశాను. కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరుగుతూండగా నెమ్మదిగా ఆఫీసుకొచ్చేను. నా సీట్లో కూర్చుని ఎవరూ చూడకుండా గుప్పెట విప్పేను.

రెండు పచ్చనోట్లు !

వెంటనే గుప్పిట మూసేను.గుండె వేగం మరింత ఎక్కువైంది. మనసు ఆఫీసులోలేదు. రాజు టెరిలిన్ చొక్కా లోపల దాక్కున్న శరీరంలో వో మూలనున్న చిన్న సైజు అతని 'గుండె'ని దేనితో తయారు చేశాడా దేముడని ఆలోచిస్తోంది.మిత్రుడై నాదగ్గర ఓ స్థానాన్ని సంపాయించుకుని బ్రతికిపోయేడు. ఇప్పుడు నేనేం జేయాలి ? ఏం చేయాలి ?

సెలవు పెడుతూండగా హెడ్ క్లార్కు అడిగేరు. వంట్లో బాగోలేదని చెప్పేను.

"అంటే మరో కొత్త కథేమైనా వ్రాస్తూన్నారా ?"

నవ్వేసి ఊరుకున్నాను.

నా వంట్లో బాగోలేదన్నా, నాకీవేళ సెలవు కావాలన్నా, ఆఫీసులో ఎప్పుడైనా పరాకుగావున్నా వాళ్ళందరూ భావించేది ఒక్కటే-రావ్ ఏవో కథ వ్రాయబోతూన్నాడు !

ఇంత నమ్మకాన్నీ, గౌరవాన్నీ సంపాయించుకున్న నేను యిప్పు డేం చేయబోతున్నాను. ఏం చేశాను. చేసింది దాచుకుని మామూలు మని షిలా తిరుగుతే, రేపొద్దున ఈ విషయం పదిమందికీ తెలిసి భగవంతుడా రాజుని చంపేందుకు యింకా ఆలస్యం చేస్తావెందుకు ?

రూమ్‌వేపు నడుస్తున్నాను. రూముని దాటి వెళ్ళిన సంగతి గమ నించిన క్షణం వెల్‌కంహోటల్ ముందు నించున్నాను. లోపలికెళ్ళి కూర్చుని కాఫీకి ఆర్డరిచ్చేను.

జీవితంలో యింత డబ్బుని చూడకకాదు నేనింత భయపడత ! దీనికెన్నో రెట్ల డబ్బుని చూసేను. ఖర్చు పెట్టేను. జీతం డబ్బు స్వేచ్ఛగా ఖర్చుపెట్టుకునే అధికారమూ, దర్జాగా తీసుకునే అర్హతా వున్నాయి. కథలు వ్రాస్తున్నాను. వాటి ప్రతిఫలాన్ని ఆనందంగా స్వీక రిస్తాను. గర్వంగా ఖర్చుపెట్టుకుంటాను. దేవుడిలాటి నాన్న, కొండలాటి అన్న యిద్దరూ నన్ను అమితంగా అభిమానిస్తారు. నోరు తెరుచుకు అడ గాలేగానీ రాజూ యిచ్చిన డబ్బుకి పదిరెట్లు మరుక్షణాన్న నా ముందుంచు తారు.

గుండెల్లో కత్తిదూసినా యింత బాధ కలగదేమో ! నేను అమి తంగా గౌరవించిన ఒకానొక వ్యక్తి చేతుల్లో నా పరువుని వ్యక్తి త్వాన్ని పెట్టి, వెలకట్టి చూడండి, మాస్టారూ ! అని ప్రాధేయపడేంత దౌర్భాగ్యం మళ్ళా వచ్చే జన్మకీ వద్దు.

ఆ సాయంత్రంవరకూ భోజనం చేయలేదు.ఆ మాటకొస్తే రూమ్ నుంచి బైటకు రానూలేదు. ఆఫీసు మూసేవేళకి ఆఫీసు కెళ్ళేను.ఆఫీసర్ని కలుసుకున్నాను. ఆయన నవ్వుతూ అడిగేరు :

"సెలవు పెట్టారుట."

"అవునండి"

"రెస్టు తీసుకోకుండా మళ్ళా ఎందుకొచ్చేరు ?"

"మీతో నేను కొంచెం మాట్లాడాలి."

"నిరభ్యంతరంగా మాట్లాడొచ్చు."

"నన్ని సీట్లోంచి మార్చండి."

"ఎందుకనిట ?"

ఏమని చెప్పుకోను ? నిప్పులాటి మనిషిముందు నా నీచత్వాన్ని విప్పి చెప్పుకున్న తర్వాత క్షమించమనేమాట అటుంచి. నాచేత ఆ క్షణంలో ఆత్మహత్య జరిగే అవకాశం తప్పకుండా చోటు చేసుకుంటుంది. అందుచేత నిజాన్ని దాచేను.

"సీట్లో పని ఒత్తిడి ఎక్కువైంది" అనేశాను.

"ఇన్నాళ్ళూ ఎలా చేయగలిగేరు ?"

అవును ఎలా చేయగలిగేను ? నిజానికి పని ఒత్తిడనే చిన్న కారణాన్ని భూతద్దంలోంచి చూచి భయపడేంత పిరికివాడిని కానేకాదు. ఈ మనిషి కేమని చెప్పాలి ? ఎలా నచ్చచెప్పాలి ?

"చూడండి రావ్ ! మీ నెత్తురు తాగాలని యిక్కడ ఎవ్వరూ కూర్చోలేదు. మీపని మీరు చేసుకుపోండి. ఒత్తిడనేది ఇలాటి ఆఫీసుల్లో సర్వసాధారణమైనది. అందుకని చెప్పి మీలాటి యువకులు భయపడితే జీవితంలో మీరు సాధించే దేముంటుంది. ఆల్ రైట్! మీ నిజమైన వర్రీస్ ఏమిటో చెప్పేందుకు అభ్యంతరమైతే దాచుకోండి. మరో నాలుగు రోజులు సెలవుపెట్టి రెస్టు తీసుకోండి. అన్నీ అనుకూలమైనప్పుడే మళ్లా ఆఫీసుకి రండి. హేపీగా వుండండి రావ్. మీరే దిగులుపడిపోతే ఎట్లా ? వెళ్ళిరండి."

ఆయనకేం ? ఆయన ఎన్ని నీతులైనా చెప్పగలరు. నాక్కావల్సిన వోదార్పు ఈ రకమైనదికాదు. నా మనసు నీతితప్పి కుళ్ళిపోతోంది. ఈ మందులు దానికి పనిచేయవు.

ఆరాత్రి నిద్రపట్టలేదు. తెల్లవారింది. తెల్లవారుతూనే వో నిర్ణయాని కొచ్చేను. తణుకు ప్రయాణం కట్టేను. అనుకోకుండా బస్సులో వో మిత్రుడు కనుపించేడు. అత నడిగేడు.

"ఎందాకా ?"

"తణుకు"

"పని ?"

"ప్రత్యేకంగా ఏమీలేదు"

"ఏమైనా సన్మానమా ?"

"అలాంటిదే"

"నీకేం గురూ ! వెలిగిపోతున్నావ్."

— నామీద అతనికి జెలసీ ! ఏం చూసి జెలసీవో ? నీతిగా బ్రతుకుతున్ననా ? 'బ్రదర్ ! నా గురించి ఎత్తు ఆలోచనలు చేయకు' అని చెప్దామనుకున్నాను. అతను ఏలూర్లో దిగిపోయేప్పుడు గూడా చెప్పనేలేదు.

తణుకులో దిగేసు. రాజూ వాళ్ళింటి గురించి వాకబు చేశాను. వో సోడా షాపతను వో కుర్రాడ్నిచ్చి వాళ్ళింటికి వంపేడు.

రాజూ వాళ్ళ యిల్లు అతనిలా డాబుసరిగా వుంది. అతని ఆకారానికది చక్కటి పోలిక. మే మా యింట్లోకి వెడుతూండగా వో నల్లకారు నన్ను దూసుకుపోయింది. అందులోవున్న వో బట్టతలాయన నన్ను చూచిగూడా పట్టించుకోనట్టు చుట్ట కాల్చుకోడంలో నిమగ్నుడై వున్నాడు. అతను రాజూ వాళ్ళ నాన్నగారని షాపు కుర్రాడు చెప్పేడు. తల వంకించేను.

షాపు కుర్రాడు యింట్లోకివెళ్ళి మరో అయిదు నిమిషాల్లో పద్దెమినిదేళ్ళ కుర్రాడితో తిరిగొచ్చేడు. మా ఇద్దర్నీ వరండాలో నించోబెట్టి తన దారిని తను వెళ్ళిపోయేడు.

అతను నన్ను పలుకరించలేదు. అతని చేతిలో కాగితం, కలం వున్నాయి. రాజూ పోలికలు అతన్లో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. బహుశా అతని తమ్ముడై వుంటాడు. చందమామలాగానే వున్నాడుగానీ మర్యాదా. మన్ననా బొత్తిగా తెలీని రాతియుగపు మనిషిలా కనిపించేడు. చెట్టంతటి వాడిని కాకపోయినా పరాయి మనిషిని, పనిగట్టుకు యింతదూరం వచ్చిన వాడిని కనీసం 'మీ పేరేమిటి ? ఎవరికోసం వచ్చారు?' అని అడగటం లేదు. పైపెచ్చు ఎవరికో ఉత్తరం వ్రాసే ఘనుడిలా అదే పెద్ద రాచ కార్యంగా భావించి 'నీ వెధవ పనేమిటో చెప్పు, నా కవతల తల మునిగేంత పనుంది.' అనే తత్తర చూపులూ వాడూను.

అభిమానం దెబ్బతిన్నది.కార్యార్థిని, ఒక గాడిద కాళ్ళు పట్టుకునే నిమిత్తం వచ్చిన అతి సామాన్యుడ్ని. అందుచేత నేనే ముందుగా అన్నాను.

"రాజూకోసం వచ్చేను. అతన్ని చూడాలి."

నామాట వినిగూడా అతను నోరు విప్పలేదు. గబగబా కాగితం మీద ఏదో వ్రాసి నాకు చూపించేరు. దాన్లో యిలా వుంది :

'రాజన్నయ్య పది నిమిషాల్లో వస్తాడు. లోపలికొచ్చి కూర్చోండి'

చదివి అతని మొహంలోకి చూసేను. అతను చిన్నగా నవ్వేడు. ఆ నవ్వు నాకు అర్థమైంది. నవ్వు కాదది. నోరులేని మనిషి కళ్ళకు కల్పించే మహత్తర కార్యమైన ఆదరణ ! చలించిపోయేను.

అతన్తోపాటు లోపలికెళ్ళి కూర్చున్నాను.

గదిలో కూర్చుంటూ గదినంతా పరిశీలించేను. అది రాజూ గదని చెప్పేందుకు రాజూ ఫోటోలు నాలుగైదు కనిపించేయి. వో మూల పుస్తకాల షెల్ఫున్నది. మరోపక్క అందమైన రేడియో వున్నది.

అతను వాల్యూమ్ తగ్గించి రేడియో ఆన్ చేశాడు. లోపలికెళ్ళి

కాఫీతో తిరిగొచ్చేడు. కాఫీ యిచ్చి నా ముందు కూర్చున్నాడు. నేను కాఫీ తాగుతుండగా అతనేదో రాస్తున్నాడు. అతను రాసేది చదవాలన్న తాపత్రియం కలిగింది. కాఫీ ముగించేను. ఈమాటు కొంచెం ఎక్కువగా రాసేడు.

'ఇప్పుడు చెప్పండి. మా రాజన్నయ్య మీకెలా తెలుసు. మీదే ఊరు ? నా పేరు ప్రభు. గ్రహించే వుంటారు. దేముడు నా నోరు కట్టేశాడు. లేకపోతే మీతో చాలా మాట్లాడేవానినే. ఒక్కోసారి గొంతెత్తి ఏదో పిచ్చిగా పాడేయాలన్నంత కోరిక కలుగుతుంది. వెంటనే ఏడుపొస్తుంది. పోనీలెండి_మీ సంగతులు చెప్పండి వింటాను.'

అనుభవాని కొచ్చిన దారుణాల్లో యిదొకటి అతని ఉత్సాహాన్నీ, కోరికనీ, మంచి మనసునీ ఈ విధంగా అన్యాయం చేసిన దేవుడు జాలి లేని రాయనే చెప్తాను. కానీ ఆ యింట్లో రాజ్యం చేస్తోన్న అవినీతికీ, దురాలోచనకీ సాక్ష్యంగా ఈ జీవిని సృష్టించి వుంటాడనేది నిజం.

ప్రభుమీద జాలి కలిగింది. నే నొచ్చిన పని సవివరంగా చెప్దామనుకున్నాను. ఇంత మంచి కుర్రాడి కి కథ తెలీకూడదని చెప్పలేదు. నా పేరు చెప్పేను. నా ఊరు చెప్పేను. ప్రయాణంలో వో మాటు రాజుని చూచిపోదామని వచ్చినట్టు చెప్పేను.

అంతలో రాజు వచ్చేడు.రాజు రావడంతో ప్రభు వెళ్ళిపోయేడు. రాజు కూర్చుంటూ అన్నాడు.

"ఇంతదూరం మీరు రావాలా ? కాకితో ఖబురంపుతే స్వయంగా నేనే వచ్చేవాడినిగా."

"ఎందుకు ? మరి రెండు పచ్చ కాగితాలు చేతిలో కుక్కి నా పీక నొక్కేదానికా రాజూ ! చాలు. నీ స్నేహం గుణపాఠమైంది. నీ వేషం

దగాచేసింది. తీసుకో. ఈ నరకం నేను భరించలేను. నన్ను మంచిగా బ్రతకనివ్వు. ఆ మాత్రం మేలుచేయి. చాలు" అన్నాను ఉద్రేకంగా.

ఆ పాపిష్టి డబ్బు టీపాయ్ మీదుంచేను.

అతను సోఫాలో తలవాల్చి చాలా బాధ పడుతున్నట్టు నటించి అన్నాడు—

"నన్ను అర్థం చేసుకోండి. తండ్రిచాటు మనిషిని. వ్యాపార దక్షత ఉన్నతిన్నుతే నేర్పుతుంటున్నవాడిని."

"సెలవు" అన్నాను దీనుడిని.

అతను చివాలున లేచి నా రెండు చేతులూ పుచ్చుకున్నాడు.

"మీరు వెళ్ళొద్దు. ఒక్క క్షణం ఆగండి" అని చెప్పి గబగబా తన పుస్తకాల్లోంచి డైరీతీసి, వో పేజీ తిప్పి నా చేతిలో వుంచేడు. చదివేను.

'ఇంటి కొచ్చేను. నాన్నతో అన్నాను—ఆయన నా డబ్బునీ, నన్నూ అవమానించేరు. ఆయన్ని పాడుచేయడం నా కిష్టంలేదు. నా డబ్బు నా మొహాన్న కొట్టిన ఆ మంచి మనిషికి చేతులెత్తి నమస్కారం చేశాను. నన్ను మళ్ళా ఆ పాడుపనికి పంపకండి. నేనిక వెళ్ళను'—అని.

అదిరిపోయేను. అతని కళ్ళల్లోకి తిన్నగా చూశాను. అతనేదో చెప్పబోతూండగా వర్ధు రెండు యాపిల్ పళ్ళతో మా గదిలోకి వచ్చేడు.

o—o